

NARODNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan opoldne, izvemši nedelje in praznike.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti: Din 20—, inozemstvo Din 30—.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO:

SIMON GREGORČIČEVA ULICA STEV. 13.

TELEFON STEV. 552.

UPRAVNIŠTVO: KONGRESNI TRG STEV. 3.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu štev. 13.633.

Falzifikatorska debata.

Končno je prišla Slovenija še do tega, da ji je strankarstvo napravilo falzifikatorsko debato. Ali so falzifikatorji v vrstah SDS ali v vrstah SLS, tako se vprašuje slovenska javnost in ne more dobiti še jasnega in preciznega odgovora. In v tem je višek vse te afere.

Kakor znano, je pisal g. dr. Žerjav kot minister za šume in rude zunanjemu ministru dr. Ninčiču pismo, v katerem je — po »Jutrovcem« faksimilu — prosil, da se premesti g. Barle iz Düsseldorfa in tam po možnosti namesti diplomatski uradnik, ki ni klerikalec, in ki poleg srbo-hrvatskega obvlada i naš slovenski (ne slovenački) pisni jezik.

Po pismu, ki ga je objavil v »Slovenec« dne 13. maja posl. dr. Kulovec, pa je dejal dr. Žerjav v svojem pismu tudi sledeče: »Zal mi je, da Vas moram obvestiti g. minister, da g. Fr. Barle, vicekonzul konzulata v Düsseldorfu, po mišljenju klerikalcev, ne razume svojih dolžnosti, nego da on z vsemi silami podpira klerikalno udruženje (katero imenuje dr. Žerjav malo preje separatično), posebno klerikalnega agitatorja Janeza Kalana, duhovnika iz Ljubljane... Jaz (dr. Žerjav) sicer nimam ničesar proti Barletu, toda mislim, da ni koristen na tem terenu, kjer on potrojuje svoje klerikalno prepričanje in mi je čast prositi Vas, g. minister, da g. Barleta premestite iz Düsseldorfa in pošljete tja uradnika, ki ni klerikalec, ki razen srbohrvatskega jezika obvlada tudi domači slovenski dialekt.«

Pričakovati je bilo, da se bo z ozirom na objavo tega pisma razvila v slovenskih listih ostra polemika proti temu, da se uradniki na pritisk neresornega ministra premeščajo zato, ker so klerikalni. Dejansko so tudi vsi slovenski listi — razven seveda esdeesarskih — proti taki metodi odločno nastopili. Teda debata je skoraj zašla čisto v drugo smer.

Najprej je »Jutro« o stvari molčalo, nato nastopilo z očitkom, da klerikalci kradejo državne akte in nato odobravalo dr. Žerjavov nastop. Po daljšem času pa je »Jutro« nastopilo s trditvijo, da je priobčil dr. Kulovec falzifikat, ker v dr. Žerjavovem pismu ni bilo rečeno, da naj pride na Barletovo mesto uradnik, ki obvlada tudi domači slovenski dialekt, temveč, ki obvlada i naš slovenski pisni jezik.

In nato so se dogodki vršili tako-le: V nedeljo je objavilo »Jutro« faksimile dr. Žerjavovega pisma (toda le zadnji del) in dr. Ninčičev podpis.

V torek pa je nato objavil »Slovenec« sledečo izjavo dr. Kulovec: »Izjavljam, da je faksimile, kakor ga prinaša nedeljsko »Jutro« falzifikat prvotnega teksta.«

V sredo je objavilo »Jutro« še faksimile še dveh podpisov ter izjave dr. Žerjava, dr. Kramerja in St. Viranta. Iz prvih dveh izjav izhaja, da je bilo originalno pismo dr. Žerjava 7. t. m. in 9. t. m. v Ljubljani dostavljeno, fotografirano in objavljeno. Stanko Virant pa izjavlja, da je pismo pri njem na ogled.

Istčasno pa objavlja »Slovenec« na uvodnem mestu sledeče: Danes (15. t. m.) je poslanec dr. Kulovec zun. min. dr. Ninčiču pokazal takozvani faksimile, ki ga je priobčilo nedeljsko »Jutro«. Ob enem mu je izjavil, da je to potvorb prvotnega teksta in da hoče to tudi dokazati. Dr. Ninčič je postal zelo nervozen in je ostro obsodil dr. Žerjava, ki da je zlorabil njegovo zaupanje. (Iz Žerjavove izjave to ne sledi, op. ured.). Nato je dr. Ninčič konferiral o tej stvari

Dogovor o ameriških dolgovih sprvjet.

Beograd, 16. junija. Finančni odbor je na svoji včerajšnji seji vzel v razpravo pogodbo o odplačilu naših dolgov v Ameriki. Govorila sta Pušenjak in Demetrovič, ki sta priznala potrebo te pogodbe in naglašala, da bi se bila morala že prej skleniti. Ker pa se ne strinjata z vsemi določili pogodbe, bosta glasovala proti njej.

Nato je povzel besedo dr. Kumanudi, ki je poudarjal, da ta aranžman z Ameriko ne spada med najugodnejše aranžmane. Verjame pa rad, da boljših pogojev ni bilo mogoče doseči. Primerjal je naše pogoje s pogoji Italije, ki Ameriki v resnici ne bo plačala več ko 20% svojih obveznosti. Mi nismo dosegli niti takih pogojev, kakor jih je Amerika priznala Belgiji, čeprav naše trpljenje in mučeništvo ne zastaja za belgijskimi. Med tem ko so se Belgiji odpustile skoro vse obresti do zaključka pogodbe in Belgija tudi ves čas, dokler bo odplačevala dolg, ne bo plačala nobenih obresti, smo mi v tem pogledu mnogo na slabšem, ker moramo za sedem prešli let plačati obresti po 4%, za naprej pa po 3%. Pa ne samo, da plačamo obresti, temveč moramo plačati tudi kupljeno staro robo, t. j. takozvane ameriške likvidacijske topove, ki jih je vojno ministrstvo nabavilo l. 1910 v Parizu. Za prvih 12 let po zaključku aranžmana ne bomo plačali sicer nobenih obresti, a za zadnjih 7 let zahtevajo od nas visoke obresti po 3½%. — Od resnične vsote našega dolga pa bomo plačali v resnici pač samo okrog 35%. Dobra stran tega aranžmana je ta, da so anuitete prvih let tako nizke: samo po 200.000 dolarjev, tako da jih bo naša država lahko utrpela. Razen tega bo ta aranžman prav koristna baza za ureditev naših dolgov v Angliji in v Franciji.

Dr. Kumanudi je dalje grajal staro slabo prakso prejšnjega finančnega ministra, ki jo je osvojil tudi sedanj finančni minister: Nasprotuje zakonu o državnem računovodstvu, če se prva anuiteta, ki dospe 15. junija t. l., izplača iz presežkov državnih dohodkov, ki jih niti ni: Govornik zahteva pojasnilo o nabavi in uporabi materiala in ameriških likvidacijskih topov: koliko je bilo nabavljene in koliko je vse to stalo.

Nato je govoril finančni minister dr. Perić, ki je dal nekatera pojasnila.

Odbor je nato prešel k glasovanju o tem zakonskem načrtu ter je bil načrt v načelju sprejet s 17 proti 3 glasovom. Za načrt sta glasovala tudi dr. Kumanudi in Voja Veljković, dr. Sečurov se je vzdržal glasovanja, ostala opozicija pa je glasovala proti.

Pri razpravi o podrobnostih sta dr. Kumanudi in Voja Veljković zahtevala, da se spremeni čl. 2 zakonskega načrta v toliko, da se v njem naznači proračunska partija, iz katere naj se izplača prvi obrok v višini 200.000 dolarjev. Ta obrok je treba plačati ravno 15. junija t. l. — Minister za finance v to spremembo ni hotel privoliti. Zato so vsi opozicijski poslanci pri glasovanju o podrobnostih glasovali proti.

Odbor je prešel nato na drugo točko dnevnega reda: odobritev kredita 10.000 dinarjev iz 7%nega posojila za popravilo pota iz Bosanskega Broda v Samac.

Ko se je prešlo na tretjo točko: reprezentacijske doklade velikih županov, je radikalni poslanec Pešić zahteval, da se to vprašanje odgodi, dokler ne pride finančni minister, ki bo dal pojasnila. Minister je namreč zaradi poslov v svojem kabinetu malo prej zapustil sejo. Predlog je bil sprejet.

Pašićevci proti dr. Ninčiču.

Beograd, 16. junija. Glede na vprašanje beograjskih konvencij so se včeraj sestali predsednik vlade Uzunović, zunanji minister dr. Ninčič in trgovinski minister dr. Krajač. Dr. Krajač je preje zahteval, da se v beograjskih konvencijah napravijo nekatere spremembe. Po včerajšnjem sestanku pa je pristal na to, da se konvencije sprejmo v taki obliki, kakor so predložene.

Pašićeva okolica bi rada dokazala, da je pri beograjskih konvencijah doživel dr. Ninčič neuspeh. Oni pravijo, da je Ninčičeva miroljubnost v škodo državnim interesom in mu očitajo, da vodi sentimentalno politiko, medtem ko naši sosedje trošijo milijone za razderno propagando. Ninčičeva okolica pa trdi, da je pozicija dr. Ninčiča tako močna, da je nihče ne more omajati. Ne more se smatrati kot fiasco njegove politike, če se ni točno držal datuma, do katerega bi morale biti konvencije predložene skup-

ščini. Zato Ninčiču pač ni treba izvajati nobenih posledic.

PASIĆEVCI PRIPRAVLJAJO VELIK SHOD V JAGODINI.

Beograd, 16. junija. Radikalni poslanci za moravsko okrožje so na izrečno željo g. Pašića povzeli iniciativo, da okrožni odbor radikalne stranke za moravsko okrožje skliče za 27. t. m. v Jagodini velik radikalni shod. Na ta shod mora priti 50 radikalnih poslancev, to je toliko, kolikor računajo, da je v klubu Pašićevih pristašev. Jagodina je bila izbrana zato, ker je tam pokopan Svetozar Marković. — To je volilni okraj Nastasa Petrovića.

DR. NINČIČ ODPOTOVAL NA BLEDO.

Beograd, 16. junija. Sinoči ob pol 8. je dr. Ninčič z brzim vlakom odpotoval na Bledo na sestanek Male antante. Pred odhodom ga je še kralj sprejel v avdienci.

že tako daleč, da se javno razpravlja o tem, kdo je dokument potvoril.

In očitki falzifikatorstva lete na prve voditelje naših dveh »vcdilnih« strank. Skoraj pa bomo mogoče doživeli še to, da bo falzifikatorstvo postalo strankarsko vprašanje.

Pa je samo vprašanje poštenosti in zato mora biti to vprašanje takoj rešeno in potem mora priti tudi obsodba. Vendar nismo Madžari, da bi iz patriotično strankarskih ozirov trpeli falzifikatorje.

Podaljšanje stanovanjskega zakona.

NOVE PRAVICE HIŠNIH POSESTNIKOV.

Beograd, 16. julija. Minister za socialno politiko dr. Simonović je dobil pooblastilo, zaprositi Njeg. Vel. kralja za dovoljenje, da podpiše ukaz, s katerim se predloži narodni skupščini zakonski načrt za podaljšanje sedanjega stanovanjskega zakona. Veljavnost tega zakona poteče v novembru t. l. in se bo podaljšala sedaj za eno leto. S podaljšanjem zakona se bo hkratu omejila pravica do rekvizicije in do dodeljevanja stanovanj. Pravico do dodelitve stanovanj bodo imeli v bodoče samo še državni uslužbenci, upokojenci, invalidi in delavci. Po novem zakonu najbrže za stanovanja z več ko tremi sobami ne bo veljala nobena omejitev. V zakonu se bo posebej naglasilo, da je to zadnja etapa, s katero se podaljšuje še stanovanjski zakon in da prihodnje leto nastopi že normalno razmerje ponudbe in povpraševanja.

NAMERE PAŠIĆEVCEV.

Beograd, 16. junija. Pašićeva skupina se marljivo pripravlja na veliki radikalni shod, ki naj bi se vršil prihodnji mesec v Kragujevcu. Na tem shodu bi imel specialno govoriti tudi Pašić, ki je pred 40 leti imel tam prvi shod radikalne stranke. Na ta shod bodo prišli radikalni iz vseh krajev Srbije. Shod bo značil največjo manifestacijo radikalne stranke in naj pokaže vso njeno moč. Na shodu se bodo storili sklepi, ki bodo nad vse važnega pomena za današnjo situacijo. — Pašić je odšel v Karlove Vary za nedoločen čas in čaka, da se pripravi vse potrebno za to zborovanje. Ko se določi dan tega zborovanja, pa se Pašić povrne v Beograd.

Temu shodu pripisujejo pomen ne samo vladni, temveč tudi opozicijski krogi. Ti pričakujejo, da bo Pašić na tem shodu napravil isto gesto, kakor jo je napravila v juliju leta 1924 pred nastopom Davidovićeve vlade. Takrat je imel Pašić zborovanje v Beogradu v hotelu Pariz. Na shodu je radikalna stranka sprejela resolucijo in v resoluciji zahtevala volitve. — Če se zdaj zgodi isto kot takrat, utegne nastopiti enako iznenadenje kakor takrat. Opazilo se je, da so imele nekatere avdiencie v Topoli namen, sondirati teren za volilno vladno. Ta sondiranja niso bila ugodno sprejeta. Dalje se je opazilo, da kralj ta dva dni, kar je v Beogradu, ni sprejel nikogar v avdienco razen zunanjega ministra, ki je moral odpotovati na Bledo.

KONVENCije BODO V PETEK SPREJETE V SKUPŠČINI.

Beograd, 16. junija. Včeraj popoldne so se ponovno sestali Uzunović, Ninčič in Pavle Radić. Na sestanku je prišlo do končnega sporazuma v vprašanju konvencij in v vprašanju, kdaj naj pridejo na dnevni red. Konvencije pridejo na dnevni red v petek. Ta dan dr. Ninčiča najbrž ne bo v Beogradu. Zato bo sta podala poročilo dr. Otokar Rybař in Ranišlav Avramović, ki sta bila na konferenci pri sklepanju teh konvencij. Tako bo sklenil ministrski svet in bo s tem stvar likvidirana. Vladni krogi so včeraj zatrjevali, da konvencije iz tehničnih razlogov še niso prišle v skupščini na vrsto. Dr. Ninčič je prišel malo v zadregu napram italijanskemu poslaniku Bodreru, kateremu je obljubil, da bodo beograjske konvencije kakor včeraj prišle pred skupščino.

